

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inostranstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Številka 136.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-83. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izšla vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 14. decembra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Premalo sodelovanja

Ni zborovanja gospodarskih ljudi, na katerem se ne bi ponavljala katera že leta in leta stara zahteva. Navadno pa je celo tako, da se ponavljajo vedno ene in iste zahteve, da pa ostajajo te še naprej nerešene. Tako se na vsakem zborovanju naših industrialcev ponavlja zahteva, da se vse državne nabave oddajajo predvsem domačim podjetjem. Čeprav je ta zahteva tako upravičena, da bolj biti ne more, se še vendar ne izvaja, pa čeprav ima svojo zaslonbo tudi v zakonih. Ni n. pr. zborovanja obrtnikov, na katerem se ne bi govorilo proti šušmarstvu ter zahtevala omejitev tega nezdružljivega pojava na podlagi zelo konkretnih dejstev. A kljub temu se šušmarstvo širi in niti tega ni mogoče doseči, da obrt vsaj ne bi trpela zaradi konkurence državnih zavodov ter zlasti kaznilnic. In zahteve trgovcev? Ali je sploh še mogoče zborovanje trgovcev, na katerem ne bi krošnjariji, konsumi in karteli bili glavni del razprave? Pa se je le ena teh zahtev vsaj v skromnem obsegu izvedla v smislu zahtev trgovstva. In če omenimo še gostilničarje in hotelirje, naše denarne zavode in druge pridobitnike, ali je med njimi le en tako srečen poklic, da mu ni treba svojih zahtev ponavljati vedno znova in znova?

Vse to dokazuje, da ni pravega sodelovanja med našimi pridobitniki in med državno upravo. Pridobitniki predlagajo eno, voditelji državne uprave pa delajo drugo in zato ne pridemo nikdar do one komponente sil, ki je podlaga za gospodarski napredek. In ker tega sodelovanja ni, trpita oba dela. Trpe pridobitniki, ki si zamažijo prizadevanja, da bi povečali in dvignili proizvodnjo, in trpi država, ki zaradi tega ne more s polnim učinkom apelirati na pomoč gospodarskih ljudi, in trpi državna blagajna, ki bi ob zdravem sodelovanju zasebne in javne iniciative mogla znatno povečati svoje dohodke.

Ker tega sodelovanja ni, zato ne ostajajo nerešena samo vprašanja, ki se tičejo samo posameznih stanov, temveč tudi javna vprašanja, ki se tičejo vseh stanov.

Tako je bilo že bogzna kolikokrat poudarjeno, da je naša uprava potrebna reforme. Ali vse te konstatacije so čisto brez vsakega učinka, ker pač ni instanc, ki bi gledale na to, da bi se ta reforma tudi izvedla. Isto je z davčno reformo, isto je s samoupravnimi finančami in isto je tudi z vsemi drugimi zahtevami. Zato doživljamo leto za letom iste kritike, vse pa ostaja pri starem. Vsi po vrsti izjavljajo, da n. pr. finančni zakon ne sme biti splošni omnibus, ko pa izide, je zopet stari omnibus. Vsi po vrsti izjavljajo, da je treba proračunskim razpravam posvetiti več pozornosti, ko pa pride do sklepanja o proračunu, ni za to več potrebnega časa.

Povsod se kažejo slabe posledice premajhnega sodelovanja med zasebno in javno iniciativo, posebno težko pa pri javnih delih. Če bi bila ta iniciativa živa, bi morala slediti sprejemu cestnega fonda tudi takoj prilagoditev zasebne iniciative vsem možnostim novih del, ki jih nudi ta zakon. Vsaka velika akcija države bi morala najti svoj odmev v zasebni iniciativi

in s tem bi dobila državna akcija šele ono oporo, ki bi jamčila za njen popoln uspeh.

Cim bolj intenzivno postaja poseganje države v gospodarsko življenje, tem bolj je tudi državi potrebno sodelovanje s privatno iniciativo, ker samo ta jo more obvarovati pred napakami, s tem da

ji pomaga s svojimi bogatimi izkušnjami. Omalovaževati te izkušnje se pravi samemu sebi delati težave in si sam sebi stavljal zapreke.

Dobro in veliko se dela tam, kjer zasebna iniciativa oplaja javno, ta pa zopet zasebno, kjer si druga drugi pomagata in koristita.

Če pa tega sodelovanja ni, potem dela ena ko druga teže, potem ostaja tudi pri ugodnih razmerah ena ko druga na pol pota. To pa pomeni pri današnji ostri tekmi narodov nazadovanje, ki ga je že bilo dovolj. Ali res ne bi poskusili, da bi prešli na novo cesto in šli s polnim korakom naprej?

datov, ki pripadajo organizirani stranki.

Vse volivne listine iz vseh volivnih edinic so danes izročili predsedniki volivnih odborov okrajnim sodiščem, ki jih bodo takoj dostavila glavnemu volivnemu odboru. Na podlagi vseh volivnih rezultatov bo po odredbah zakona za volitve narodnih poslancev dobila lista dr. Milana Stojadinovića več ko 300 poslancev, a lista dr. Mačka okrog 70. Lista Dimitrija Ljotića ni dobila po zakonu določenega najmanjšega števila glasov ter zato ne bo dobila nobenega poslanca.

Volivni rezultati v Sloveniji

Agencija Avala je objavila tudi poročilo o volivnih rezultatih nedeljskih skupščinskih volitev v Sloveniji. Izid volitev v posameznih okrajih je bil naslednji:

okraj	JRZ	Maček	Ljotić
Ptuj	11.554	1.467	11
Šmarje	5.919	1.380	11
Brežice	4.640	2.465	14
Dravograd	3.058	2.235	11
Gornji grad	2.343	307	15
Laško	3.941	3.293	41
Murska Sobota	5.471	3.230	1
Konjice	3.402	321	27
Ljutomer	6.248	817	8
Dol. Lendava	5.144	1.398	—
Celje	10.342	2.450	122
Maribor levi b.	14.517	1.647	74
Maribor desni b.	7.730	2.357	42
Slovenj Gradec	4.945	437	—
Kamnik	7.016	834	125
Krško	6.796	1.756	20
Kranj	6.184	1.479	83
Litija	6.439	1.184	78
Logatec	3.857	1.484	5
Škofja Loka	3.958	486	45
Črnomelj	2.946	2.082	1
Novo mesto	8.718	1.341	17
Ljubljana m.	13.176	3.632	242
Kočevje	6.089	1.462	27
Ljubljana okol.	10.054	2.331	20
Radovljica	5.194	3.263	92

Ker so dobili kandidati JRZ v vseh volivnih okrajih absolutno večino, so jim pripadli tudi vsi mandati.

Lep razvoj našega zračnega prometa

Iz poročila »Aeroputa« posnemamo naslednje podatke o našem zračnem prometu. Letala so preletela:

leta	potnikov	prtljage kg
1936.	6159	53.213
1937.	7307	71.590
1938.	9324	98.870

Število prometnih kilometrov pa je naraslo od 321.397 v letu 1936. na 457.469 v l. 1937. in na 535.017 v letu 1938.

Dolgost prog pa se je povečala od 1899 km v l. 1936. na 2550 km v letu 1937. in 5240 km v l. 1938. Tako velik dvig je nastal zaradi uvedbe štirih novih mednarodnih zvez (Dubrovnik—Praga, Bukarešta — Beograd — Zagreb — Milan, Beograd — Sofia in Beograd — Tirana).

V tej zimi se bo »Aeroput« praviljal, da si znatno poveča zračni promet ter hoče po izvršeni petletki doseči, da se število prometnih kilometrov poveča že l. 1939. na 680.000 km, l. 1941. na 1 milijon in l. 1943. na 1.335.000 km.

Naročajte in širite „Trgovski list“!

Izkoriščanje naših petrolejskih ležišč Nacionalni in državni interesi se morajo strogo varovati

Poročali smo, da je bila med našo delniško družbo za raziskovanje petrolejskih ležišč in našo državo sklenjena neka provizorična pogodba, po kateri bi dobila ta družba pravico do izkoriščanja novoodkritih petrolejskih ležišč v Prekin Medmurju. Ta pogodba pa še ni definitivna in jo mora še ministrski svet odobriti ter je zato še čas, da se zboljša in stilizira tako, da bodo v celoti varovani vsi državni in narodni interesi. Upamo, da se bo to tudi zgodilo in v ta namen tudi priobčujemo te vrstice.

Prva objava te pogodbe v javnosti je bila stilizirana tako, kakor da bi nam naklonila uvodoma navedena družba velikansko naklonjenost, da se sploh spušča v ta posel. Že ta stilizacija sili k previdnosti, ki je tem bolj umestna, ko vsi vemo, da se skriva za to našo delniško družbo ameriški petrolejski kapital. Notorično pa je, da je ta kapital silno brezobziren, da se ne ustraši nobenega sredstva, če more povečati svoj dobiček. Saj se ne brez pravice označuje ta kapital tudi kot povzročitelj vojne, če ni mogel drugače doseči svojega cilja. S tem kapitalom pa imamo posla in zato je nujno potrebno, da smo pri sestavi pogodbe do skrajnosti previdni ali pa nas bo Rockefeller naučil kozjih molitvic, ki jih ne bomo pozabili zlepa. Pa tudi sicer smo s tujim velekapitalom doživeti že toliko težkih izkušenj, da bi enkrat res bili lahko malo bolj previdni.

Predvsem pa je treba, da se zavedamo te resnice, da se morajo petrolejskemu kapitalu obetati silno dobri dobički, če je brez vsega pripravljen investirati 200 in tudi več milijonov din. Če je ameriški petrolejski kapital pripravljen to vsoto tvegati, potem moremo biti prepričani, da je vse to dobro preudaril in da bi se ta riziko prav gotovo splačal tudi drugim. In če pomislimo na lepe uspehe vrtanja, ki so bili doseženi na madžarski strani in če upoštevamo, da ima naše ozemlje prav gotovo enako bogata ležišča, če ne še bogatejša, potem bomo pripravljenost ameriškega kapitala za investicije prav lahko razumeli. Prepričani pa smo, da bi se našel tudi drug tuji kapital, ki bi bil pripravljen še na večje investicije. Samo apelirati je treba nanj, pa se bo kmalu oglašil. Za dobičkanosne posle nima smisla samo Rockefeller.

Zato smatramo za edino pravilno, da se izzove konkurenca med vsemi temi velikimi tujimi kapitalističnimi družbami in da dobi končno pravico do izkoriščanja tisti, ki da več. Zato je potrebno, da se razpiše javna licitacija, da bo mogla vsa javnost kontrolirati, če so pogoji, ki jih nudi tuja družba, res tako ugodni, kakor bodo

slamnatni možje teh tujih družb skušali vsem nam dopovedati. Bilo bi napačno, če bi se za vse naše gospodarstvo tako važna pravica oddala brez sodelovanja javnosti, ker bi to škodovalo državni avtoriteti, pa čeprav bi se pri tem postopalo še tako korektno. Na posledice slabih izkušenj, ki jih je doslej naša javnost pri pogodbah s tujimi družbami imela že skoraj redno, se pač ne sme pozabiti.

Upamo, da se je z naše strani že pred pričetkom pogajanj ugotovilo, kakšno denarno vrednost pomeni pravica, ki se hoče dati tuji družbi. A že samo dejstvo, da se tuji kapital za to pravico resno poteguje, dokazuje, da je ta pravica nekaj vredna. Na vsak način pa več ko 200 milijonov din, ki jih je družba brez vsega pripravljena za izkoriščanje te pravice investirati.

Če bi se razpisala javna licitacija, bi bilo mogoče tudi to, da bi se zainteresirane tuje družbe med seboj dogovorile in da bi samo navidezno med seboj konkurirale. Mogoče je tudi to, da bi zagrozile, da sploh odstopajo od izkoriščanja, če se noče sprejeti njih pogojev. Mislimo, da se ni treba teh groženj prav nič ustrašiti. Če bi mogla tuja družba že z 200 milijoni izkoriščati ta ležišča, bi jih mogli tudi

mi. 200 milijonov pa tudi mi še spravimo skupaj in treba samo malo dobre volje v ta namen. Sicer pa država sama lahko prevzame ta riziko, saj je prevzela za manj potrebne investicije še večji riziko.

Simpatično v osnutku predlagane pogodbe je edino to, da ne dobiva družba nobenih davčnih privilegijev. Vendar enkrat je prodrlo spoznanje, da so vsi ti privilegiji napačni. Zato pa bi bilo tudi potrebno, da bi se vsi davčni privilegiji, ki so bili podeljeni tujim družbam, revidirali in po možnosti takoj odpovedali. Samo države na stopnji kolonij dajejo takšne privilegije. Jugoslavija pa vendar še ni kolonija za nikogar.

Kot gospodarske ljudi nas iskreno veseli, če se bodo na veliko začela izkoriščati tudi petrolejska ležišča v naši državi. Vendar pa se mora to zgoditi na tak način, da bodo naši nacionalni in državni interesi varovani, da ne bomo za prazen nič oddali izkoriščanje naših naravnih zakladov tujcu, sami pa ostali brez vsega.

Od naravnih zakladov svoje zemlje moramo tudi mi sami nekaj imeti, ne pa, da ima glavni delež tuji kapital. Skrajni čas je, da se po tem načelu začnemo ravnavati in tudi proti mogočnemu mednarodnemu petrolejskemu kapitalu.

O skupnem izidu volitev

Beograd, 12. decembra. AA. Ministrstvo notranjih zadev objavlja pod št. 53.533: Volitve za narodne poslance, ki so bile včeraj, so potekle v redu in miru. Po uradnih podatkih, ki jih je dobilo notranje ministrstvo, so rezultati po posameznih banovinah naslednji:

banovina	JRZ	Maček	Ljotić
dravska	170.252	45.123	1.132
savska	111.483	529.712	2.187
donavska	372.085	129.269	17.291
moravska	248.733	77.818	802
drinska	189.291	136.297	3.806
vrbska	107.421	101.878	1.071
primorska	42.781	159.428	2.387
vardarska	226.716	74.977	133
zetska	128.174	70.765	1.041
Beograd	39.683	11.561	510

Skupaj: lista dr. Stojadinovića 1.636.519, lista dr. Mačka 1.336.823, lista dr. Ljotića 30.310.

V odstotkih so dobile vse tri državne liste po posameznih banovinah:

	JRZ	Maček	Ljotić
dravska	78'64	20'84	0'52
savska	17'33	82'34	0'33
donavska	71'74	24'93	3'33
moravska	75'98	23'77	0'24
drinska	57'47	41'38	1'15
vrbska	51'06	48'43	0'5
primorska	20'91	77'92	1'17
vardarska	75'11	24'84	0'05
zetska	64'09	35'39	0'52
Beograd	76'68	22'34	0'98

Iz vsega navedenega sledi, da je povprečje po odstotkih sledeče: za listo dr. Stojadinovića 58'90 %, za listo dr. Mačka 40'21 %, za listo dr. Ljotića 0'89 %.

Iz preje navedenih številk se vidi, da je državna lista dr. Stojadinovića dobila absolutno večino v sledečih banovinah: v dravski, donavski, moravski, drinski, vrbski, vardarski, zetski in na območju mesta Beograda — torej v vsej državi razen v savski in primorski banovini. V teh dveh banovinah so pristaši dr. Mačka izvajali tak teror, da so lahko na večini volišč volili brez kontrole. Imeli so v rokah vso oblast na voliščih. Zaradi tega volivni rezultati v primorski in savski banovini za listo dr. Mačka niso realni. Splošnim številčnim rezultatom je treba pristaviti, da predstavlja lista dr. Mačka po izjavah samih kandidatov neko začasno tehnično sodelovanje brez kake programske enotnosti in brez skupnostni stališč. Prav to zmanjšuje pomen številčnega rezultata liste dr. Mačka, katerega zavezniki so zastopani v srbskem delu združene opozicije in v JNS. Oboji so doživeli na včerajšnjih volitvah popoln poraz. Za volivni rezultat liste dr. Stojadinovića pa je treba reči, da predstavlja strnjeno in programsko enotnost vseh kandi-

Svoboda tiska — toda spodobna kritika

Predsedništvo sindikata češko-slovaških novinarjev je sprejelo resolucijo, ki med drugim pravi:

Češko-slovaški novinarji vztrajajo na svobodi tiska kot vodilnem motivu novinarstva. Svoboda tiska je dala tisku njegov pomen ter more doseženo stopnjo še dvigniti. Treba pa je dobro razlikovati med kritiko v javnem interesu in osebnimi napadi. Mirna in spodobna oblika javne kritike je važen pogoj za notranji mir, ki ga za izgradnjo naše republike tako zelo potrebujemo. Zato nujno prosimo vse češko-slovaške novinarje, da se v interesu mirnega razvoja naroda in države, v interesu višine našega tiska ter obrambe osebnosti časti vzdrže vseh polemik ter da opuste vsak razburljiv ton in vse osebne napade. Sindikat češko-slovaških časnikarjev je trdno odločen, da zatre ne samo s stanovskimi sredstvi, temveč z vsemi zakonitimimi sredstvi vse, kar bi moglo škodovati dobremu imenu čl. žurnalistov. Sindikat apelira na vse izdajatelje časopisov in vse politične stranke, da vplivajo na dvig višine časopisja.

Ne samo časnikarjev, temveč tudi mogočnejših se tiče, da se ohrani edino zdravo načelo: svoboda tiska — a spodobna kritika!

Terjatve proti Nemčiji znova narasle

Tudi zadnji izkaz o stanju naših kliringov izkazuje znatno povečanje naših terjatev proti Nemčiji, in sicer za 2.291.000 RM ali za 32,7 milijona din. Naše terjatve so s tem že na več kot 26 milijonov RM ali na 372,3 milijona din. Naše terjatve proti Nemčiji so že tako visoke, da pomenijo za nas nevarno odvisnost od nemškega trga. Nujno je, da se vendar že nekaj ukrene za znatno znižanje tega sakda. Pa bojimo se, da bodo še nadalje vsa naša opozorila zaman.

Znatno so se znižale naše terjatve proti Italiji, ki so padle za 5,3 milijona na 54 milijonov din. Večje spremembe so še v poljskem in madžarskem kliringu.

Kako se je spremenilo stanje posameznih kliringov, kaže spodnja tabela (vse številke v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:

	8. 11.	30. 11.
Bolgarska (red.) din	0,66	1,71
Bolgarska (tur.) din	0,17	0,18
Italija din	54,01	59,40
Nemčija RM	26,03	23,74
Poljska din	3,28	4,60
Turčija din	18,38	18,45
Španija (pezet)	2,93	2,93

Pasivni kliringi:

	2.40	2.39
Belgija (belg)	24,32	27,50
Madžarska (din)	9,62	8,95
Remunija din	148,67	149,58
Češko-slovaška Kč	3,81	4,12
Švica šv. fr.		

Avtorizacija aktuarjev

Minister za trgovino in industrijo inž. Kabalin je izdal prva pooblastila (avtorizacije) za izvrševanje aktuarskih dolžnosti po določenih uredbe o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji z dne 25. februarja 1937. in pravilnika o pooblaščenih aktuarjih z dne 10. junija 1938. V Ljubljani so dobili avtorizacije nastopni gg. aktuarji: Šantič in Stroj in Pokojninskega zavoda za nameščence, Lah od OUZD, dr. Svetel od »Croatie«, Trilar od Vzajemne zavarovalnice.

Švicarski vzorčni velesejem 1939

Industrijsko zelo razvita Švica ima tudi moderno gospodarsko organizacijo, ki omogoča hiter pogled na sposobnost in mnogostranost industrijske produkcije ter nudi najboljšo priliko za sklenitev kupčij in podelitev naročil. Ta organizacija, ki je ustanovljena že leta 1917, švicarski vzorčni velesejem v Baslu, se je razvila iz

malih začetkov v enega najuglednejših vzorčnih velesejmov v Evropi. Stremljenja gredo vedno bolj in bolj za tem, da se velesejem Švice stavi v službo pospeševanja prodaje svetovno znanih švicarskih proizvodov. Že danes imamo n. pr. industrijo ur s prekrasno ponudbo. Švicarski sejem ur se je razvil v največjo in najvažnejšo strokovno razstavo. Isto tako so na

velesejmu odlično zastopane tudi druge vodeče švicarske industrijske panoge, tako strojna, električna in tekstilna industrija, ki za inozemstvo prihajajo v prvi vrsti v poštev. Ponudba vzorcev najnovejših proizvodov obsega 21 splošnih skupin in več strokovnih sejmov. Svetovno znani letni razstavi in prodajnemu sejmu švicarskih industrij v Baslu stoje na razpolo-

go zelo primerno urejene zgradbe. Gotovo je, da se bodo industrijski proizvodi Švice na svetovnem trgu zelo zahtevali. Obisk 23. švicarskega velesejma, ki bo od 18. do 28. marca 1939., je zato praktična pot na švicarsko tržišče.

Informacije o švicarskih gospodarskih vprašanjih, o potovanju in o velesejmu daje švicarski konzulat v Zagrebu.

Pomanjkljivosti uredbe o občinskih hranilnicah

II.

Hranilnice vodi upravni odbor, čigar funkcija traja 3 leta. Člane tega odbora postavlja ustanoviteljica: $\frac{1}{3}$ izmed članov obč. sveta, $\frac{1}{3}$ izven članov obč. sveta in $\frac{1}{3}$ izmed vlagateljev.

Nameščenci občine ali zasebne denarnega zavoda (razen članov upravnega ali nadzorstvenega sveta Nar. banke) ne smejo biti člani upravnega ali nadzorstvenega odbora hranilnic.

Člane prvega upravnega ali nadzorstvenega sveta imenuje ustanoviteljica.

Vsak član upravnega sveta je takoj pri postavitvi dolžan položiti kot varščino hranilno knjižico te hranilnice, ki se mora glasiti na njegovo ime. Višina vloge se določi s pravili.

Članj upravnega sveta ali nadzorstvenega odbora ne prejema nobene nagrade ali plače, smejo pa prejemati sejnine in potnine. Če pa opravljajo dnevne redne posle hranilnice, ki so združeni z veliko zamudo časa, smejo prejemati nagrado, ki se izraža v odstotku doseganega dobička. Nagrade so torej le dovoljene.

Vsaka hranilnica mora ustanoviti rezervni sklad za morebitne izgube in rezervna sklada za zastavljalnico in ev. zgube pri vrednostnih papirjih.

V rezervni sklad za zgube se morajo vložiti tri četrtine letnega čistega dobička, ena četrtina pa v ostale sklade, dokler ne doseže sklad za zgube 10% vseh vlog, ostali pa vsote, določene v pravilih. Ko doseže glavni sklad 10% vseh vlog, se sme 20% letnega čistega dobička uporabljati za občno koristne namene. Ko doseže 15%, sme zahtevati ustanoviteljica vrnitev začetne glavnice iz prihodnjega letnega čistega dobička.

Čisti dobiček ni zavezan plačevanju državnih in samoupravnih določil in vseh ostalih javnih davščin.

Vse hranilnice morajo biti združene v svojo Zvezo, bodisi neposredno ali po banovinskih podzvezah.

Ustroj in poslovanje zveze predpiše trg. minister s posebnim pravilnikom. To vsekakor ni pravilno, ker nimajo po teh določilih hranilnice sploh nobene ingerence na ustroj zveze, kateri pa morajo pripadati. Edino pravilno bi bilo, da bi bilo banovinskim zvezam hranilnic prepuščeno, da določijo pravila vsedržavne zveze. Sicer pa je veliko vprašanje, če je takšna vsedržavna zveza sploh potrebna in koristna. Zato v tej določbi ne vidimo nič drugega, ko centralizacijo občinskih hranilnic, za katero se pač ni mogoče navdušiti.

Delokrog te Zveze je precej velik ter se ji podeljuje celo revizijska pravica. Poleg tega pa predstavlja Zveza vse hranilnice kot celoto in se izreka tudi o vseh predmetih, ki se nanašajo na hranilnice. Nikjer pa ni poskrbljeno, da bi bili v Zvezi primerno zastopani tudi interesi pokrajinskih hranilnic, ki dobe tako kar na lepem višjo instanco. Če upoštevamo, da je razvito hranilništvo le v Sloveniji in Dalmaciji, je tem bolj nerazumljivo, da se Zveza kar dekretira.

Ne soglašamo pa tudi z določ-

bami glede državnega nadzorstva. Trgovinski minister je namreč po uredbi upravičen, da pošlje vsaki hranilnici, podzvezi in tudi zvezi svojega odposlanca, da pregleda delovanje hranilnice. More imenovati, če se pokaže potreba, tudi pri vsaki hranilnici, podzvezi ali Zvezi svojega komisarja, kateremu tudi on določi nagrado na račun hranilnice, podzveze ali Zveze. Mnenja smo, da so ti komisarji čisto odveč, kajti že v načinu sestave upravnega odbora hranilnice je zadosti jamstva, da bo hranilnica pravilno poslovala. Smisel občinskih hranilnic je v tem, da so pod kontrolo javnosti, ne pa da se obremenjuje njih poslovanje še s posebnimi komisarji. Ker ima itak že revizijsko pravico nad hranilnicami Zveza, so ti komisarji tem bolj odveč.

Naslednji paragrafi govore o prestanku hranilnic in o kaznih, narkar slede prehodne in končne določbe.

Najvažnejša določba je, da se morajo vse hranilnice prilagoditi tej uredbi v enem letu. Okrajne hranilnice, ustanovljene po regulativu iz l. 1844., morajo prevzeti občine kraja, kjer imajo sedež ali kaka druga občina ali več občin skupaj, če ne, morajo v enem letu likvidirati. Tudi s to določbo se ne bodo strinjale vse hranilnice v Sloveniji.

Nova uredba o obč. hranilnicah ima dosti dobrih stvari, a tudi več pomanjkljivosti. Večina teh ima svoj izvor v poskusu centralizacije hranilnic. To centralizacijo je treba iz uredbe popolnoma izločiti in potem bo uredba dobra.

Plenarna seja uprave Zveze industrijcev

je bila dne 13. decembra pod predsedstvom Avgusta Praprotnika, ki je v svojem uvodu med drugim poročal o delovanju Centrale industrijskih korporacij. Nadalje je omenil skupščini Centrale industrijskih korporacij, ki sta bili meseca avgusta na Bledu in meseca novembra v Novem Sadu. Zlasti novosadska skupščina je bila sijajna manifestacija industrijske solidarnosti ter stvarnih prizadevanj industrijskih korporacij za napredek domače industrijske proizvodnje. Predsedniško poročilo je omenilo še skupno sejo metalurgične industrije dravske in savske banovine, ki je bila meseca novembra t. l. v Zagrebu. Sklepe te skupne seje je izročila posebna deputacija gospodu ministru za trgovino in industrijo. Ob zaključku svojih izvajanj je predsednik Avgust Praprotnik ponovno naslovil na članstvo apel za čim tesnejše sodelovanje pri raznih akcijah Zveze industrijcev, ker so te splošne važ-

nosti. Sledilo je poročilo o poslovanju Zveze industrijcev, ki ga je podal generalni tajnik dr. Adolf Golia. Poročevalec se je najprej dotaknil splošnega položaja industrije v zadnjih mesecih ter glavnih težkoč, s katerimi se mora boriti naša industrija. Nato je poročal o delovanju Zveze industrijcev v zvezi s trgovinskimi pogajanjmi z raznimi državami ter o nekaterih socialnih vprašanjih.

Sledilo je posebno poročilo o davčnih vprašanjih, ki ga je podal tajnik Albert Koser. To poročilo je obravnavalo vsa aktualna davčna vprašanja, kakor tudi vprašanje v zvezi s financiranjem samouprav. Poročilo o gibanju članstva je podal tajnik Danilo Goriup.

O vseh poročilih se je vršila razprava, pri kateri je sodelovala večina prisotnih članov uprave, zlasti pa gg. dr. Vinko Vrhunec in inž. Oskar Dračar. Uprava je vsa poročila soglasno odobrila.

Obdačevanje pokojnin v zasebnih podjetjih

Star je že pregovor, da so nekateri ponosni na to, če so bolj papeški ko papež sam. Resničnost tega pregovora so zlasti naši gospodarski ljudje pri raznih davčnih vprašanjih dostikrat doživeli. Prav tako pa so doživeli, da za nekatere birokrate še vedno velja načelo: zakaj enostavno, če gre zapleteno tudi!

Na vse to smo se nehoti morali spomniti, ko smo prejeli pritožbe naših gospodarskih ljudi, da neke davčne uprave ne priznavajo za odbitne pokojnine, ki jih plačujejo nekatera industrijska podjetja svojim bivšim nameščencem. Ti silno modri razlagalci zakona pravijo namreč, da je pokojnina izdatek, ki poteka že iz prejšnjih let in da zato ni v zvezi s poslom v zadnjem poslovnem letu.

Težko je s takšnim neverjetnim naziranjem polemizirati, kajti v katero leto pa naj bi se potem pokojnina sploh vstela? Kje pa je tisti čarovnjaški dalekovidec, ki bi mogel danes reči podjetju, kdo vse

bo pri njem čez 20 let užival pokojnino, da bi se ta že kar 20 let naprej odbila od davčne osnove? In kje je tisti davčni organ, ki bi priznal znesek, ki se bo plačal šele čez 20 let, za odbiten? Mislimo, da ga nikdar ne bi našli in čudili bi se tudi, če bi ga našli.

Pa še na nekaj je treba opozoriti. Če bi obveljal nemogoči nazor davčne uprave, ali ni nevarnost, da bi se industrijska podjetja branila priznavanja pokojnin? Naravnost socialno zlo bi se moglo s takšnim neverjetnim pojmovanjem povzročiti.

Da pa je naziranje davčne uprave tudi pravno docela zgrešeno, je dokazala Centrala industrijskih korporacij, ki se je zaradi te zadeve obrnila na finančno ministvo. Upamo, da bo njena utemeljena predstava imela popoln uspeh in da bodo tudi na dotičnem davčnem uradu spoznali, da jim ni treba biti bolj papeški ko papež.

Širite »Trgovski list«!

Politične vesti

Bivši predsednik romunske vlade Maniu je izjavil, da je sicer nasprotnik železne garde, da pa mora kljub temu protestirati proti postopanju s člani te organizacije.

Češko-slovaška vlada je imela važno plenarno sejo, na kateri so bili sprejeti najvažnejši sklepi glede preureditve države. Predvsem je bil določen delokrog skupnih ministrstev in drž. podtajništva. Odborena je bila nadalje vladna deklaracija, ki bo prečitana na prihodnji seji parlamenta. Odboren je bil tudi zakonski načrt o izrednih pooblastilih predsedniku republike in ministrskemu svetu. Sprejet je bil nadalje zakonski načrt o imenovanju državnih podtajnikov. Končno je bilo sklenjeno, da se komunistična stranka razpusti, prav tako pa tudi vse druge stranke. Dovoljene bodo le češka stranka narodnega edinstva, češka delavska stranka, slovaška ljudska stranka in ukrajinska narodna stranka. Vse druge politične stranke bodo morale ustaviti svoje delovanje.

V rimskih političnih krogih prevladuje vedno bolj prepričanje, da bo Francija glede Tunisa, Džibutija in Sueza popustila. To sklepajo tudi iz tega, ker je označil na poluradni »Temps« pisavo lista »Giornale d'Italia« kot zmerno, ker je list govoril le o italijanskih zahtevah glede Tunisa, Džibutija in Sueza, ne pa tudi o Korziki, Nici in Savoji. Italijanski listi so tudi prepričani, da bosta Nemčija in Anglija podpirali zahtevo Italije, da je bolj zastopana v upravi Sueškega prekopa.

Napetost med Francijo in Italijo je sicer popustila, ni pa nikakor še odpravljena. Italijanska vlada bo oficialno sporočila francoski vladi svoje zahteve, ki pa jih najbrže ne bo sprejela. Odpor v francoski javnosti proti vsaki odstopitvi francoskega ozemlja narašča. V največjem obsegu se pripravlja Dardarijev obisk na Korziki.

V angleškem parlamentu je odgovoril min. predsednik Chamberlain, če je Anglija dolžna prisločiti Franciji na pomoč v primeru vojne. Dejal je, da te obveznosti Anglije ni, ker veže Anglijo le ločarnski pakt. Praktično pa je stvar drugačna, ker je francosko-angleško sodelovanje nujnost.

Pri nedeljskih volitvah v Klajpedi so dosegli popoln uspeh Nemci, ki so nastopili strnjeno in poskrbeli za tako učinkovito agitacijo, da so se udeležili volitev prav vsi nemški volivni upravičenci, tudi oni, ki več ne bivajo stalno v Klajpedi. Uspeh tega enotnega in dobro organiziranega volivnega nastopa je bil, da so si Nemci osvojili od 29 mandatov za pokrajinski deželni zbor celih 27. Litovci so bili nasprotno razcepljeni ter so postavili štiri liste, ki so zato tudi doživele popoln neuspeh.

Nemci so šli v volivno borbo z geslom priključitve Klajpede in njenega ozemlja k Nemčiji. Nobena dvoma tudi ni, da bo eden prvih sklepov novega pokrajinskega zbora, da bo proglasil združitev klajpedskega ozemlja k Nemčiji. Na drugi strani pa se sicer trdi, da Nemci ne bodo šli takoj tako daleč, temveč da bodo samo zahtevali, da ima klajpedsko ozemlje popolno avtonomijo. V resnici so tudi že dosegli, da nima litovska državna policija v Klajpedi nobene besede več, temveč edinole pokrajinska klajpedska policija.

Volivni poraz je povzročil v Kovnu velike protivladne demonstracije. Demonstranti so zahtevali, da sedanja vlada odstopi, ker da je samo ona kriva nedeljskega poraza. Znova se naj imenuje za predsednika vlade Woldemaras, ki živi sedaj v Parizu, ker se je izkazala kot pravilna samo njegova politika močne roke.

Pod vtisom zadnjih dogodkov je vlada v Kovnu izdala zakon o zaščiti države, da s tem prepreči odcepitev klajpedskega ozemlja od Litve.

V Franciji in Angliji je veliko zanimanje za nadaljnjo usodo Klajpede. Nekateri listi že pišejo, da čaka Klajpedo ista usoda ko sudetsko ozemlje. Angleški in francoski veleposlanik sta baje že sporočila nemški vladi, da ne bi mogla Anglija in Francija dopustiti kršitve klajpedskega statuta. Nasprotno pa se z nemške strani poroča, da te francoske in angleške demarše ni bilo.

Ukrajinsko vprašanje je silno vznemirilo vso poljsko javnost. Poljska diplomacija skuša sedaj doseči boljše odnose s Sovjetsko Rusijo, hkrati pa jamstvo angleške in francoske pomoči v primeru nemškega napada. Prihod Litvina v Varšavo se pričakuje z nestrpnostjo. Značilno za situacijo je, da piše neki ameriški list že o bližnji četrti delitvi Poljske.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 8. decembra navaja naslednje spremembe (vse številke v milijonih din):

Zlata podloga se je povečala za 1,5 na 1.906,9.

Devize izven podloge so narasle za 39,7 na 552,2.

Vsota kovanega denarja se je zmanjšala za 17,5 na 325,5.

Posojila so znova nazadovala, in sicer so padla menična posojila za 14,9 na 1.726,7, lombardna za 0,5 na 39,26, skupno vsa posojila za 15,4 na 1.766,0.

Razna aktivna so narasla za 11,05 na 2.350,3.

Obtok bankovcev se je povečal za 11,0 na 6.794,1.

Obveze na pokaz so se dvignile za 18,2 na 2.284,4.

Skupno kritje se je znižalo od 27,06% na 26,99%, samo zlato kritje pa od 26,92% na 26,85%.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena. Kdaj se bo znižala?

Tečaji državnih vrednostnih papirjev v dvigu

Na beograjski borzi so bili v torek doseženi za drž. vrednostne papirje naslednji tečaji:

vojna škoda 468—469, agrarne 57—58, 6% dalmatinske 89—89,50, 6% begluške 89,73—90, 7% investicijske 99,75, 7% Blair 90,75—91, 8% Blair 97,25—97,50. V Zagrebu je dosegel 8% Blair ceno 98.

Delnice PAB so bile po 225 do 227, delnice Narodne banke pa po 7750—7800.

Vprašanje mednarodnega posojila Češkoslovaški pride pred londonski parlament šele v februarju, ker je Češkoslovaška takoj po septembrskih dogodkih zaprosila le za 30 milijonov funtov posojila, sedaj pa želi 70 milijonov funtov posojila, kolikor potrebuje za obnovo Češkoslovaške.

Iz izkaza Čsl. narodne banke z dne 8. decembra je razvidno (vse v milijonih Kč), da je devizna in valutna podloga padla za 7,6 na 1.300, druga gotovina pa za 100 na 547 (zaradi velikih potreb države), eskontirane menice za 58 na 1586, eskontirani efekti pa so narasli za 213 na 958. Obtok bankovcev je padel za 130,3 na 6.739,6, obtok blagajniških zapisov se je dvignil za 84,3 na 316. Kritje se je znižalo od 35,6 na 35%.

Izkaz Francoske banke za konec novembra navaja povečanje obtoka bankovcev za 2,6 na 109,4 milijarde frankov, obveze na pokaz pa so se zmanjšale od 38,1 na 35,5 milijarde frankov. Kritje se je dvignilo od 60,17 na 60,21%.

Zunanja trgovina

Narodna banka je izplačala v italijanskem klirgu nakaznice do številke 19.840 z dne 5. oktobra.

Konferenca mednarodnega žitnega komiteta bo 10. januarja v Londonu. Konferenca je zlasti potrebna zaradi letošnje rekordno dobre žetve, da se najde možnost za vnovčenje letošnjega pridelka.

Carina na uvoz pšenice in koruze se bo po vsej verjetnosti, kakor poroča »Pester Lloyd«, v Italiji z novim letom povečala.

Italijanska vlada je razširila reško svobodno cono tudi na vse kvarnerske otoke.

Za 220.000 italijanskih tekstilnih delavcev bombazne industrije veljavna kolektivna pogodba je bila po dolgotrajnih pogajanjih sprejemljena ter se povprečne meze nadomestila z akordnimi. Najnižja mesečna meza je določena na 10,80 lire dnevno, kolikor je znašala dosedaj povprečna dnevna meza.

Grška vlada je odobrila, da bo neka grška tvrdka dobavila v Anglijo za 20.000 funtov tobaka, ki ga bo dobila plačanega s tekstilnimi stroji.

Grčija je letos pridelala 150 milijonov limon, 187 milijonov pomaranč in 130 milijonov mandarin. Češkoslovaški industrialci so sklenili, da ustanove več tovarn za ribje konzerve, ker je večina teh tovarnic pripadla Nemčiji.

Zaradi znižanja cene za sladkor je na Madžarskem padla cena čokoladi.

Francija je povečala uvozno carino na celo vrsto predmetov, tako za oljate rastline, barve, mast, margarinu in druge predmete.

Dr. Schacht obišče London. Nekateri menijo, da je glavni cilj njegovega potovanja priprava nove trgovinske pogodbe. Govori se pa tudi, da bo skušal dr. Schacht premostiti prepad, ki loči danes gospodarske cilje obeh držav.

Nemška vlada se je začela pogajati z iransko vlado, da bi ji ta dovolila izkoriščanje nekaterih petrolejskih polj. V zvezi s tem prizadevanjem Nemčije je tudi nastala vest, da je povabil Hitler šaha v Nemčijo. Ta vest pa je bila kasneje demantirana.

Med Nemčijo in vlado severne Kitajske, ki je zasedena od Japon-

ske, je bila sklenjena trgovinska pogodba. Nemčija bo dobavljala tekstilne izdelke, v zameno pa bo dobila surovine, ki jih potrebuje. Pogodba pa je le začasna, ter se bodo prihodnje leto začela pogajanja za sklenitev redne trgovinske pogodbe.

Madžarska se, pogaja z Nemčijo zaradi večjega izvoza madžarske živine v Nemčijo. Nadalje se pogaja s Palestino, kjer je potrošnja mesa zaradi povečanja vojske znatno narasla.

Nemški zastopniki, premogovne industrije predlagajo angleškim premogovnim družbam, da sklenejo kartel premoga, kateremu bi se kasneje pridružile tudi vse druge države, ki izvažajo premog.

Anglija je v novi pogodbi zni-

žala carino na uvoz ameriškega lesa.

Trgovina med Sovjetsko Rusijo in Združ. drž. Sev. Amerike se je v zadnjih letih močno povečala. Tako je narasel ameriški izvoz v Rusijo od 14,9 milijona dolarjev v l. 1934. na 42,9 milijona lani, izvoz Rusije v Ameriko pa od 12,3 milijona dolarjev v l. 1934. na 30,7 milijona dolarjev v l. 1937.

Proizvodnja sladkorne repe, sončnic, tobaka, hmelja in nekaterih vrst zdravilnih rastlin se je letos v Ukrajini podvojila. Površina vse z industrijskimi rastlinami posejane ploskve se cení v ruski Ukrajini na 2,5 milijona ha. Povečal pa se je tudi donos teh rastlin na ha. Tako se je povečal donos konoplje od 18 na 25 stotov na ha.

Naše gospodarstvo v III. tromesečju Iz poročila Narodne banke

Pod vplivom mednarodne politične zaostrenosti je bilo zlasti v septembru gospodarstvo zavrtlo v svojem delovanju. Pri nas se je pokazal vpliv te zaostrenosti zlasti v dvigavanju hranilnih vlog. Ker pa se je splošni položaj izboljšal že v začetku oktobra, ni to imelo večjih posledic za naše gospodarstvo.

V splošnem je naše gospodarstvo v primeri z lani napredovalo z izjemo zunanje trgovine in prometa. Tako se je obseg zunanje trgovine v 3. tromesečju v primeri z lani po vrednosti zmanjšal za 25%, promet rečne plovbe za 23%, promet na efektivnih borzih pa za 5,5%, na drugi strani pa se je toplotna proizvodnja povečala za 6,8, rudarska pa za 5,5%. Povečalo se je tudi število natovorjenih vagonov, in sicer za 4,3%, državni dohodki pa so narasli za 4,9%.

Stanje na denarnem trgu je bilo do konca septembra ugodno, ter so se hranilne vloge povečale od 11.531 na 11.790 milijonov din. Zadnje dni septembra pa je zaradi že omenjenih mednarodnih dogodkov nastal večji padec vlog, ki pa je ostal brez škodljivih posledic za naše denarništvo.

Likvidnost denarnih zavodov je bila zagotovljena z dvigom meničnih posojil pri Narodni banki, ki so narasla od 1.302 koncem julija na 1.877 milijonov koncem septembra.

Rudarska proizvodnja

V rudarski proizvodnji se je dosegel v 3. tromesečju znaten napredek. Povečala se je proizvodnja lignita za 17,5%, premoga za 10, boksita za 2, soli za 20% v primeri z istim razdobjem lani. Zmanjšala pa se je proizvodnja kromove rude za 30%, bakrene za 11,5, železne za 7,1, pirita za 3,5 in svinčeno-cinkove za 0,8%.

V toplotniški industriji je bil dosežen posebno ugoden rezultat v proizvodnji svinca, ki se je povečala za 130%, proizvodnja surovega železa pa se je povečala za 29,5%. Proizvodnja bakra je padla za 31, cinka pa za 6%.

Na splošno pa se je proizvodnja povečala, kar dokazujejo tudi indeksi številke (l. 1926/30 = 100), ki so znašale

	leta	julija	avgusta	sept.
1938	144,3	151,2	140,9	
1937	139,9	140,4	133,5	
za toplotniško industrijo pa				
1938	189,3	189,8	168,6	
1937	177,6	174,0	161,2	

Industrija

Sezonska poživitev poslovanja v industrijski delavnosti je bila deloma ustavljena zaradi mednarodnih dogodkov. Ni pa še mogoče oceniti tega vpliva, ker je bila kulminacija napetosti med 3. in 4. četrtletjem. Kolikor so ti dogodki vplivali na konec 3. tromesečja, toliko so vplivali tudi na začetek 4., in se bodo zato mogli v celoti oceniti šele na koncu leta.

Izvoz gozdnih proizvodov kaže neznatno oživljenje, ker veliko zmanjšanje zaloga na svetovnih tr-

gih še ni pokazalo svojega učinka. Tendencia za izboljšanje kaže stabilnost, ker jo podpira tudi nemška politika reguliranja trga. **Notranja potrošnja** se je okrepila zaradi živahne stavbene delavnosti.

Kemična industrija izkazuje kot celota ugoden položaj. Neprijetne okoliščine, ki ovirajo delo nekaterih panog te industrije, še vedno niso odstranjene.

Od kmetijskih panog izkazujejo izboljšanje mlinci, ker so prišli v novo kampanjo skoraj brez zaloga. Potreba po pšenični moki je bila velika, zlasti še, ker se je deloma prešlo s koruzne moke na pšenično, ker je bila razlika v ceni minimalna. Poleg tega pa je močno vplival na trg tudi politični položaj, ker so si nekatere države priskrbele velike zaloge.

Zaradi lepega vremena je bila prodaja piva letos večja kot lani. Vendar pa se pivovarska industrija zaradi visokih davčnin še nadalje nahaja v težkem položaju.

Ker je potrošnja sladkorja nara-

sla v zvezi s sezonskimi potrebami (vkuhanje sadja), so se zaloge sladkorja v državi tako zelo zmanjšale, da je morala sladkorna industrija začeti letošnjo sezono nekoliko prej.

Pri industriji predelave mesa se opaža pri nekaterih podjetjih povečanje prodaje v primeri s prejšnjimi tromesečji, dočim v primeri z lani prodaja zaostaja. Isto je tudi z izvozom.

Kovinska industrija je imela boljše poble in prodaje kot v prejšnjem tromesečju. Zaposlenost v tovarni vagonov se je še nekoliko povečala.

Industrija cementa se je razvijala podobno kakor v 2. tromesečju. Isto velja tudi za industrijo stekla, ki sta obe v znaku stavbene delavnosti.

Tekstilna industrija izkazuje sezonsko povečanje prodaje ali hkrati tudi prve težkoče pri nabavljanju surovin in polfabrikatov v zvezi s političnimi spremembami v zadnjem času.

Novi devizni predpisi za izvoznike

V zvezi z okrožnico Narodne banke z dne 3. decembra, s katero se uvaja maksimalni tečaj angleškega funta v višini 238,80 plus 10%, t. j. tečaj 262, je objavila Narodna banka novo okrožnico, ki se glasi:

V zvezi z našo okrožnico dev. št. 93. z dne 3. decembra 1938. se sporočajo vsem pooblaščenim zavodom obvezna dopolnilna navodila o postopanju pri prodaji izvoznikovih in šalterskih deviz.

1. Poleg zneska 25%, ki se mora še nadalje odstopati Narodni banki po uradnem tečaju in »primuc«, morajo pooblaščenim zavodom prodajati še 25% vseh izvoznikovih deviz, ko tudi eno tretjino vseh šalterskih deviz na domačih borzih samo uvoznikom surovega bombaža in surove volne (v kolikor gre za uvoz iz neklirinskih držav), in sicer maksimalno po svobodnem tečaju za angleški funt, ki se objavlja v borznih tečajnicah (brez dodatka navedenega odstotka). Na ta način se ne more povpraševanje uvoznikov navedenih surovin po devizah pojavljati v višini povpraševanja po svobodnih devizah, ki jih zavodi vsak dan prijavljajo domačim borzom ter bo s tem skupni znesek rednega dnevnega povpraševanja po svobodnih devizah obsegal vse ostale primere razen zneskov za plačilo volne in bombaža, vse skupne ponudbe pa predstavljajo 50% izvoznikovih in dve tretjini šalterskih deviz. Prodaja svobodnih deviz uvoznikom surovega bombaža in surove volne se sme izvrševati ne samo v angleških funtih, temveč tudi v drugih valutah na podlagi predvidenega tečaja za angleški funt.

2. Pooblaščenim zavodom morajo po bančnih podružnicah obveščati Centralo Narodne banke v Beogra-

du o prodanih zneskih svobodnih deviz (25% izvoznikovih in eno tretjino šalterskih) uvoznikom surovega bombaža in surove volne z označbo imena domačega kupeca in vrste surovine.

Vsa druga navodila, ki so bila sporočena z okrožnico z dne 3. decembra 1938. ostanejo še nadalje v veljavi.

Iz te najnovejše okrožnice se vidi, da se je položaj za izvoznike zopet poslabšal. Izvozniki, ki so dosedaj dobivali za svoje funte 247 din, ker so eno četrtino morali odstopiti po tečaju 205 din, bodo sedaj dobivali samo 241,75 din. Izvozniki funti se bodo namreč morali odstopiti prodajati po treh tečajih. Ena četrtina svojih deviz bodo morali prodajati po 205, eno četrtino po 238 in eno polovico po 262 din.

Po najnovejši okrožnici Narodne banke morajo izvozniki prodati eno četrtino funtov po 205 din po svobodnem tečaju oz. po svobodnem tečaju, ki je zabeležen v uradnih tečajnicah borz, t. j. po 238,80 din, polovico svojih funtov pa po tečaju 262 din. Na ta način bodo dobivali izvozniki za svoje funte po 5,25 din manj, kakor so dobivali dosedaj. Narodna banka hoče na ta način ustvariti neko ravnovesje med ponudbami in povpraševanji na borzah. Poleg tega

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetločila srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

TOVARNA JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72.

pa se hoče Narodna banka osvoboditi dolžnosti, da sama ona daje funte po 238,80 din za uvoz surovega bombaža in surove volne. V kolikor ne bi mogli uvozniki surove volne in surovega bombaža na ta način dobiti potrebnih deviz, jim jih bo dala Narodna banka.

A tudi za lastnike šalterskih deviz se je položaj poslabšal. Kakor znano, je finančni minister lanske leto izdal sklep, da se morejo šalterske devize svobodno prodajati po svobodnem borznem tečaju in sicer v polnem znesku. Sedaj ta pravica preneha in lastniki šalterskih deviz bodo morali odstopiti tretjino svojih deviz uvoznikom surovega bombaža in surove volne po tečaju 238,80 din. Na ta način se zniža izkupiček za te devize od 262 na 252 din.

Prodajno centralo

je uredila v Beogradu velika tekstilna tvornica Doctor in drug v Mariboru. Tam si je uredila tudi veliko zalogo blaga. Prodaja bo poslej popolnoma ločena od produkcije. Tvrdka spada v Zuckrov koncern, ki ima tekstilne obrate tudi v Avstriji, na Češko-Slovaškem in v Franciji. Dosedanji sedež koncerna na Dunaju so morali zaradi političnih razmer likvidirati. Tvrdka bo v Beogradu imela poslej svojo centralo za Jugoslavijo.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. železnic v Subotici sprejema do 20. decembra ponudbe za dobavo firneža, svinčene gline in belila ter cinkove bele barve.

Direkcija drž. rudnika v Vrdniku sprejema do 22. decembra ponudbe za dobavo raznih vrstarskih izdelkov; do 28. decembra železne pločvine.

LICITACIJE

Dne 19. decembra bo pri Štabu komande za utrjevanje, Ljubljana, Metelkova 2, pismena licitacija za dobavo nafte, konzistentne masti ter motornega in kompresorskega olja.

Dne 20. decembra bo pri Upravi »Obilicevo« pri Kruševcu licitacija za dobavo difenilamina; 22. decembra žvepla, fosfora, kalium-bikromata in kremenčevega peska.

Dne 20. decembra bo pri III. oddelku vojno-tehničnega zavoda v Čačku licitacija za dobavo pločvine za transformatorje; 21. decembra jesenovih desk; 24. decembra raznega elektrotehničnega materiala.

Dne 23. decembra bo pri 1. oddelku Vojno-tehničnega zavoda v Hanrijevu pri Skoplju licitacija za dobavo usnja in podplavov.

Dne 23. decembra bo pri Štabu mornarice v Zemunu licitacija za dobavo 10.000 kg svinjske masti.

Dne 23. decembra bo v intendanci Štaba šumadijske divizijske oblasti v Kragujevcu licitacija za dobavo 15.700 kg olja.

Dne 19. decembra se vrši pri upravi smodnišnice v Kamniku licitacija za dobavo 5000 m vžigalnih vrvice (»Olovni štapin«); dne 27. decembra za dobavo raznih kožnih jermenov in podplavov.

Nabava 388 raznih žarnic. Poštna direkcija v Ljubljani razpisuje dobavo 388 žarnic raznih napetosti in jakosti, tuzemskega izvora. Pogoj v pisarni direkcije (Sv. Jakobova trg 2, soba 41) po ceni 20 din. S kolkom za 10 din kolkovane in zapечатene ponudbe je treba predložiti ekonomskemu odseku direkcije najkasneje do 15. decembra t. l. do 11. ure.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani na vpogled.)

»Službeni list«

kr. banske uprave z dne 10. decembra objavlja: Pravilnik o poslovanju razsodišč inženirskih zbornic — Pravilnik o opravljanju drž. strokovnega izpita v kmetijski stroki za urad. pripravnike s srednjo kmetijsko šolo — Spremembe in dopolnitve statuta Osrednjega urada za zavarovanje delavcev — Spremembe in dopolnitve statuta Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani — Dopolnitve obrazca za potrdilo o trajanju učenja po zakonu o obrtih — Razne objave iz »Službenih novin«.

Doma in po svetu

Nj. Vel. kraljica Marija je prišla v London, kjer jo je na kolodvoru čakala kraljica Olga.

Predsednik bolgarskega sobranja Mušanov je prišel v Beograd ter obiskal dosedanjega predsednika skupščine Čirica. V njegovem spremstvu si je tudi ogledal prostore nove skupščine.

Tudi v Pragi se je slovesno praznovala tristoletnica velikega dalmatinskega pesnika Gundulića. Na proslavi se je zlasti poudarjalo slovanstvo Gundulića, ki je bil predhodnik Kolárja.

Prometni minister dr. Spaho je izjavil na shodu v Sarajevu, da so sedanje plače državnih namestnikov zaradi nastale druginje v resnici prenizke, da pa se zaradi oboževanja niso mogle zvišati.

Kletarsko društvo v Ormožu priredi dne 20. decembra veliko razstavo vinskih vzorcev in vinski sejem v Ormožu. Za razstavo in sejem vlada med interesit veliko zanimanje. Rok za prijavo vzorcev je podaljšan do 15. t. m., vzorce pa je treba dostaviti do 19. decembra.

Drž. svet je odobril odlok banke uprave, da se v Borovem, novem Batinim mestu, ustanovi lekarna.

Knjižnica orientálnih pisateljev z nad 3000 knjigami je bila otvorena v Bitolju. Knjižnico je še pred 380 leti ustanovil Džerin paša, ki je upravljal bitoljski vladet.

Madžarsko podjetje »Mavaga« je kupilo za 8,5 milijona din železni rudnik »Rudna glava« v vzhodni Srbiji, ki je bil last inž. Mitrovića. Dnevna proizvodnja rudnika znaša 30 vagonov železne rude, a bodo sedaj Madžari povečali proizvodnjo na 100 vagonov.

Tvornica za vžigalice »Vrhovsko« d. d. je sklenila, da prenese svoj sedež iz Zagreba v Vrbovsko.

Vrtanja v Majevici pri Tuzli so dala v zadnjem času baje zelo dobre rezultate ter prihaja na dan nafta z znatnim pritiskom.

Novi madžarski zunanji minister grof Czaky je po svoji zapisi izjavil, da si bo prizadeval doseči zboljšanje odnosov z vsemi sosednjimi državami, zlasti pa z Jugoslavijo in Romunijo.

Vlada gen. Franca je sklenila z nemško vlado dogovor, po katerem bo dobavila Španija Nemčiji 60.000 ton samih boljših vrst lesa. Ta les se bo uporabljal predvsem za izdelavo vezanih plošč.

200.000 italijanskih in francoskih vojakov si stoji nasproti ob tuniškolijski meji, piše londonski list »Daily Herald«. List pravi, da je postal italijansko-francoski spor zelo resen.

Protifrancoske demonstracije v Italiji je italijansko notranje ministrstvo ustavilo. Zavzele so že prevelik obseg.

Na seji čl. parlamenta je prebral predsednik vlade Beran deklaracijo vlade. V njej najprej opisuje potek zadnjih zgodovinskih dogodkov, poudarja velike žrtve Češko-Slovaške za mir in nato prehaja na novo zunanjo politiko Češko-Slovaške. Z vsemi sosedji, zlasti z Nemčijo bo gojila Češko-Slovaška čim boljše zveze. S toplim priznanjem omenja deklaracije Jugoslavije in Romunije, ki sta v najtežjih trenutkih pokazale svoje prijateljstvo. A tudi z Italijo in zapadnimi velesilami bo skušala vlada biti v najboljših stikih. Nato je govoril predsednik vlade o notranji in gospodarski politiki. Cilj prve bo združitev vseh narodnih sil, cilj druge pa ohraniti prebivalstvu njegov dosedanj življenjski standard. Deklaracija omenja tudi židovsko vprašanje. Židje, ki že leta priznavajo pozitivno stališče do države in naroda, ne bodo imeli nobenih vzrokov za pritožbe, vse tuje v narodnem življenju pa bo moralo izgniti. Deklaracija napoveduje celo vrsto novih trgovinskih pogajanj, med drugimi tudi z Jugoslavijo. Debatna o deklaraciji vlade se bo začela danes v sredo.

Češkoslovaška je izgubila skupno: 41.595 km², 4704 občine, 749.214 hiš in 4.922.440 prebivalcev, od katerih je 2.854.000 Nemcev, 1.162.000 Čehov in Slovakov, 529.000 Madžarov, 28.000 Poljakov, 68.000 Židov in 37.000 Ukrajincev. Sedaj ima Češko-Slovaška 98.912 km², 11.002 občine, 1.550.000 hiš in 9.807.096 prebivalcev, od katerih je 8.527.000 Čehov in Slovakov, 512.000 Ukrajincev, 338.000 Nemcev, 100.000 Madžarov, 4000 Poljakov in 126.000 Židov.

Slovaška vlada je prepovedala vse židovske žganjarne. Vse morajo do novega leta likvidirati.

Predsednik slovaške vlade je izjavil voditelju slovaških Nemcev inž. Karmainu, da smejo vsi Nemci svobodno nositi po vsej Slovaški kljukasti križ.

Se eno občno so vrnili Nemci Češki — občno Morávka v Beskidih. Dan, ko so se vrnile v občno čl. oblasti, je bil za občno največji praznik.

Angleški liberalci si še nadalje prizadevajo, da ustanove v zvezi z nezadovoljnimi elementi iz konservativne stranke ter nekaterimi laburističnimi poslanci novo politično skupino — nacionalno opozicijo. Da dokažejo svojo dobro voljo, je liberalni kandidat proti vojvodinji Atholliki odstopil, da bi ta bolj gotovo zmagala. (Vojvodinja Atholli je namreč nastopila proti češkoslovaški politiki Chamberlaina, nakar ji je konservativna stranka sporočila, da je ne bo več kandidirala. Vojvodinja je nato položila poslanski mandat ter sedaj kandidira kot neodvisna pri nadomestnih volitvah.)

V Kielu je bila slovesno spuščena v morje matična ladja za letala. Slavnosti sta se udeležila tudi Hitler in Göring. Slednji je v svojem govoru naglasil, da je morje

svobodno odprto samo močnim. Zato Nemčija veča in krepi svojo vojno in trgovinsko mornarico. Nova ladja se bo imenovala po grofu Zeppelinu.

Finska delegacija je prišla v Moskvo, da sklene s sovjetsko vlado podoben pakt kakor je poljsko-ruski pakt.

V podjetjih ameriškega časopisnega kralja Hearsta je izbruhnila stavka ter so morali nekateri listi prenehati izhajati.

Nov spor je nastal med Japonsko in Rusijo, ker so sovjetske oblasti pregnale s Sahalina nekatere japonske delavce.

Japonski finančni minister je izjavil na razne pritožbe o nezmožnem davčnem bremenu, da se to nikakor ne more znižati, temveč bo nasprotno še prav znatno povečano, ker tako zahteva vojna s Kitajsko.

Veliko japonsko potniško letalo državne letalske družbe se je ponesrečilo. Vsi štirje možje posadke ter vseh 12 potnikov se je ubilo.

Kmetje pošteno našedli krošnjariem

V »Trgovskem listu« smo navedli že celo vrsto trikov, ki jih uporabljajo krošnjariji, da sleparijo kmetstvo ljudstvo. Ker imajo ti triki zaradi neverjetne nekritičnosti in lahkovernosti kmetstva ljudstva popoln uspeh, so se krošnjariji že prevzeli ter se začeli kar odkrito norčevati iz kmetov. Drugeče res ni mogoče razumeti velike potegavščine, katero so si dovolili krošnjariji na račun kmetstva ljudstva.

O tej potegavščini poroča zadnja »Nova doba« naslednje:

»Potegavščina krošnjarijev. V sredo dopoldne je z vsemi vlaki prispelo v Slovenj Gradec veliko število kmečkega prebivalstva iz vse Mislinjske, Saleške ter celo iz oddaljene Dravske in Mežiške doline. Ves dopoldne je bilo mesto polno kmečkega življa in nihče ni vedel, po kaj je prispelo toliko ljudi na navaden delavnik v Slovenj Gradec. Ob pol 12. pa so se vsi ti kmetje podali na glavni kolodvor, kjer so pričakovali opoldanski tovorni vlak. Po prihodu tega vlaka pa je nastalo med kmeti pravo zaprepačenje. Neki krošnjariji so bili namreč ves teden hodili med kmeti in jim govorili,

da bo prispel v sredo iz Maribora vagon manufakture, ki so ga naša oblastva zaplenila češkim židovskim izgnancem, in da bodo to blago po smešno nizkih cenah razprodali na slovenjgraškem kolodvoru. Med drugim bodo prodajali nogavice po 1 dinar, hlače po 6 dinarjev itd. Ko so kmetje spoznali, da so postali žrtve potegavščine, so se ogorčeni s prvimi vlaki vrnili domov.«

Bojimo se, da niti ta potegavščina kmetov ne bo izpametovala in da bodo še naprej kupovali slabo blago od krošnjarijev, pa čeprav se ti tako krvavo iz njih norčujejo. Zato ni druge pomoči, da se obvaruje kmetstvo prebivalstvo pred škodo, ko ta, da oblastva onemogoči krošnjarijem njih nesolidni posel. Obključena uredba o krošnjarijih naj že enkrat zagleda dan, in potem naj se tudi strogo izvaja. To je v resnici edini način, da se obvaruje lahkovernost kmetstvo ljudstvo pred škodo, ki jo ima zaradi krošnjarijev.

Kadar so ljudje tako neverjetno naivni, da verujejo, da jim bo kdo dajal hlače po 6 din, takrat je pač treba, da oblasti nastopijo v zaščito tako lahkovernih ljudi.

Razširjenje trgovskega obrata na druge stroke

Razsodba državnega sveta

Na tožbo neke firme, ki ji je oblast odbila prijavo za razširjenje obrata na druge stroke, je drž. svet v svoji razsodbi z dne 13. septembra 1938., št. 22.199/38 navedel te razloge:

»V § 140. obrtnega zakona se obravnava vprašanje izključno trgovskih obratov in njih obsega. Po odst. 1. tega § mora oseba, ki hoče izvrševati trgovski obrat v svoji prijavi označiti stroke, v kateri hoče delati, koncesija oz. dovolitev, ki mu jo oblast nato izda, pa mu daje pravico obratovanja le v tej stroki.

V 2. odst. pa je predpisano, da mora trgovec, ki se hoče baviti tudi s posli drugih trgovskih strok, za katere ni dobil koncesije oz. dovolila, vložiti prijavo za prehod na dotično stroko v svrhu izdaje nove koncesije oz. dovolila. Iz dejstva, da predvideva zakon dolžnosti za trgovca, ki ima dovo-

lilo za trgovanje v eni stroki, da prijavi razširjenje dovolitve, če se hoče baviti s posli drugih trgovskih strok, sledi, da zakon takšno razširjenje dovoljuje in da to veže edinole na prijavo ter na noben drug pogoj in tudi ne na krajevne običaje.

To je tudi smisel odst. 3. istega § 140, po katerem se more, če se prijavi izvrševanje trgovskega obrata velikega obsega brez označbe vrste blaga ali stroke, trgovati z vsemi predmeti svobodnega prometa razen s predmeti, za katere je potrebna koncesija. Če torej izvrševanje obrta velikega obsega, torej vseh trgovskih strok, ki se izvršujejo na podlagi pooblastila (brez ozira na izjeme, ki jih določa kasnejša uredba o prepovedi ustanavljanja veleblagovnic, ki pa je le začasna in vezana na rok veljavnosti), ni vezano na noben krajevni običaj, potem te zavezanosti tudi ne more biti v primeru, če se trgovski obrat določene stroke razširi tudi na druge stroke.

Potemtakem je mogla tožeča družba, ki je že prej imela dovolilo za eno trgovsko stroko, t. j. z obutvijo in za vse drugo, kar je z njo zvezano, prijaviti razširjenje tega dovolila v smislu § 140 obrt. zakona tudi na druge predmete — kakor kožo, predelave iz kavečuka za obutev, vozna sredstva in podobno — tudi pod predpostavko, da to spada v drugo trgovsko stro-

ko, ker to zakon (§ 140/2) dovoljuje in ne veže na prav noben pogoj.

Zato pristojna oblast za izdajanje koncesije oz. dovolila ni mogla te zahteve niti odbiti, temveč jo je morala samo dopolniti v smislu prijave, kakor to jasno izhaja iz odst. 2. § 140 o dolžnosti prijave za razširjenje obrta zaradi dopolnitve pooblastila.

V nobenem primeru pa oblast ni upravičena uvesti novo postopanje zaradi izdaje dovolitve, ker je iz navedenega zakonskega predpisa razvidno, da se določba o novem dovolilu nanaša le za primer, kadar se vlaga prijava za prehod z dosedanje stroke s pravico na stroko, za katero ni dobil pooblastitve.

V tem konkretnem primeru se ne morejo uporabljati določbe § 95. 1. odstavka obrtnega zakona glede pooblastila, na katere se tožena razsodba sklicuje.

Določila odst. 2. § 140 so glede prijav za izdajanje pooblastil poseben predpis za trgovske obrate, izjemši pravila § 95, odst. 1. obrt. zakona, toda le za primere razširjenja, dočim za prehode na druge stroke veljajo tudi v tem primeru določbe našega obrtnega zakona.

Zato je bila v konkretnem primeru potrebna samo prijava razširjenja z označbo predmetov teh strok, ne pa prijava na podlagi § 140. zakona o obrtih.

Nove knjige

Dr. Ivan Dečko in njegova doba

Ob tridesetletnici smrti zaslužnega štajerskega narodnega voditelja in boreca dr. Ivana Dečka je izdal v proslavo njegovega dela novinar Vekoslav Spindler lep spominski spis. V uvodu pravi izdajatelj, da je namen spominskega spisa dvojen, da se z njim oddolžimo Slovenci spominu zaslužnega moža, a da spis pokaže tudi sliko one težke predvojne dobe, ko je šlo za biti ali ne biti slovenstva ob severni meji. Moramo priznati izdajatelju, da se je obojni namen popolnoma posrečil. Spis g. J. Orešnika podaja nazorno sliko vse one dobe, v kateri je deloval dr. Dečko, a tudi vseh onih bojev, ki so zagotovili narodni razvoj slovenski Štajerski. Ta spis je pravi ključ za razumevanje političnih razmer na Spodnjem Štajerskem in zato bi bilo zlasti želeli, da bi se seznanila z njim današnja mladina, da bi videla, s kakšno veliko požrtvovalnostjo se je bilo treba včasih boriti tudi za stvari, ki so danes že več ko same po sebi umljive.

Spominski spis Vekoslava Spindlerja pa prinaša tudi mnogo dru-

gega gradiva, zlasti seveda iz življenja dr. Ivana Dečka. Posebno poglavje je posvečeno boju za slovenske paralele v Celju, ki so svoje dni povzročile v avstrijskem parlamentu in v avstrijski notranji politiki tako hude boje. Spominski spis zaključujejo zanimivi odlomki iz obsežne korespondence iz zapuščine dr. Dečka.

Spisov iz našega političnega življenja, zlasti spodnještajerskega, nam občutno manjka in je zato delo Vekoslava Spindlerja tem bolj dobrodošlo.

Oprema knjige je lepa, cena zelo nizka, samo 20 din, da si jo bo prav vsakdo nabavil, kdor hoče spoznati našo politično zgodovino.

Velik pridelek bombaža v Rusiji

Sovjetski listi poročajo, da je bil letošnji načrt o dvigu bombažne proizvodnje dosežen do 95%. Uradno poročilo pravi, da je letošnji pridelek presegel vse dosedanje. Na Kirgiškem je bil dosežen pridelek 15,8 centa na ha, lani pa samo 11,2 centa. V Turkestanu se je dvignil pridelek od 10,3 centa lani na 13,7 centa letos. Posamezna gospodarstva so pridelala po 100 do 150 centov. Podatki o bombažnem pridelku v drugih pokrajinah še niso bili objavljeni.

Gospodarsko stanje v Grčiji

Po podatkih britanskega urada za čezmorsko trgovino se je gospodarsko stanje Grčije znatno popravilo. Zetev žitaric je bila letos izredno ugodna ter je letošnji pridelek za 881.000 ton večji od lanskega. Tudi pridelek vina, olja in tobaka je znatno večji ko v prejšnjih letih. Ugodno stanje grškega gospodarstva je omogočilo grški vladi, da je povečala svoje investicije za javna dela in za narodno obrambo. Te investicije znašajo skoraj eno tretjino vsega državnega proračuna.

Albanija

dobi tobačni monopol

Albanska vlada je v načelu sklenila, da uvede državni tobačni monopol. Sedaj daje tobak albanski državi letno 1 milijon zlatih frankov dohodkov. Če se uvede monopol, se bo ta dohodek znatno povečal ter se s tem precej zboljšale albanske državne finance. Albanska vlada hoče tudi povečati izvoz tobaka. V letošnjem prvem polletju je izvozila Albanija tobaka in cigaret za več ko 100.000 zlatih frankov. Ta izvoz hoče sedaj albanska vlada povečati in zato skuša zboljšati kakovost svojih tobačnih izdelkov. V ta namen je kupila v Grčiji najboljše vrste tobačnih sadik.

Radio Ljubljana

Četrtek dne 15. decembra. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Salonski kvartet — 14.00: Napovedi — 18.00: Koncert radijskega orkestra — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolaric) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura — 19.50: Deset minut zabave — 20.00: Harmoniko igra Rudolf Piliš — 20.45: orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Citraški dueti (gg. Skladbe Saše Šantla, igra radijski Vilko Skok in Ivan Kosi).

Petek dne 16. decembra. 11.00: Šolska ura: Pojdimo pogledat Gradniško ali Vražjo jamo, najglobljejšje brezno dravske banovine — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Zenska ura: O kolinah (ga. Ivanka Simončič) — 18.20: Plošče — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura — 19.50: 10 minut za planince: Božič v planinah (Kveder Janež) — 20.00: Koncert radijskega orkestra — 21.10: II. ura sonat. Klavir: gđ. Herta Seifert, razlaga: g. Srečko Koporc — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

A. Šarabon LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe

Veletrgovina s špecerijo

Velepražarna za kavo

Minizacija

Glavna zaloga rudniških vod

Brzjavni naslov:

ŠARABON LJUBLJANA

Telefon št. 26-66

Ustanovljeno leta 1886